

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 października 2017 r., w sprawie Dz.Kw. (...) - (...) Sąd Rejonowy w Zgierzu oddalił wniosek M. J. i S. L. o wpisy w dwóch księgach wieczystych.

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, że wnioskodawcy żądali ujawnienia w dziale II księgi wieczystej (...) M. J. jako właściciela i w dziale II księgi wieczystej (...) S. L. jako współwłaściciela w 46/256 częściach na podstawie umowy o dział spadku z dnia 6 czerwca 2017 roku rep.A 2204/2017. Księga wieczysta nr (...) prowadzona jest dla nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) o obszarze 0,0652 ha, oznaczonej w ewidencji gruntów nr 449. W dziale II tej nieruchomości jako właściciele ujawnieni są A. L. (1) i A. L. (2) na prawach ustawowej wspólności małżeńskiej. Księga wieczysta nr (...) prowadzona jest dla nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) o obszarze 0,0457 ha. W dziale II tej księgi jako współwłaścicielka nieruchomości w udziale 46/256 części wpisana jest A. L. (2). Spadek po A. L. (2), zmarłej w dniu 6 lutego 2004 roku na podstawie ustawy nabyli: mąż A. L. (1) oraz dzieci M. J. i R. L. po 1/3 części spadku każde z nich. R. L. zmarł w dniu 2 grudnia 2005 roku, zaś spadek po nim nabyły dzieci : S. L. i M. L. po 1/2 części każde z nich. Spadek po A. L. (1) zmarłym w dniu 21 maja 2015 roku nabyła wyłącznie M. J.. W dniu 6 czerwca 2017 roku M. J., M. L. oraz E. K. działająca jako pełnomocnik S. L., zawarły umowę o dział spadku w formie aktu notarialnego rep.A (...). Zgodnie z treścią par.2 tej umowy w/w osoby dokonały działu spadku po A. L. (1) i A. L. (2) w ten sposób, iż M. J. nabywa działkę nr (...), zaś S. L. nabywa udział wynoszący 46/256 w prawie własności nieruchomości objętej kw (...). W rozpoznawanej sprawie nieruchomości objęta kw (...) stanowiła przedmiot małżeńskiej wspólności ustawowej małżonków A. i A. L. (2). Wspólność ta ustała na skutek śmierci A. L. (2) w 2004 roku. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 marca 1972 roku III CZP 100/71, w wypadku, gdy w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku objętym małżeńską wspólnością ustawową, do dokonania działu spadku niezbędne jest uprzednie albo jednoczesne z działem spadku, połączone w tym samym postępowaniu, przeprowadzenie podziału majątku wspólnego, chyba że zapadł już prawomocny wyrok rozstrzygający o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o żądaniach zwrotu wydatków, nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na majątek odrębny lub odwrotnie. Przedłożona jako podstawa żądanego wpisu umowa z dnia 6 czerwca 2017 roku zawiera jedynie oświadczenia następców prawnych zmarłych małżonków co do działu spadku, nie rozstrzygając w żadnym zakresie o podziale majątku wspólnego. Do wniosku nie dołączono też dokumentu, z którego wynikałoby, iż po ustaniu wspólności dokonany został wcześniej podział majątku wspólnego małżonków L.. W takiej sytuacji, oświadczenia powinny dotyczyć również podziału majątku małżonków co do nieruchomości objętej wspólnością małżeńską, ponieważ to podział majątku wspólnego decyduje o tym, co wchodzi w skład spadku po każdym z małżonków, co ma z kolei znaczenie dla sposobu dokonania działu spadku. Działu spadku dokonuje się w sytuacji, gdy spadek przypada kilku spadkobiercom. Spadek po A. L. (1) nabyła tylko jedna spadkobierczyni - córka M. J., co oznacza, że dokonywanie działu spadku po tej osobie było zbędne. Z kolei S. L., który zgodnie z zawartym w przedmiotowym akcie notarialnym miałby nabyć udział w nieruchomości objętej kw (...) w wyniku działu spadku po A. i A. L. (2), jest spadkobiercą R. L., po którym działu spadku nie dokonano. W przypadku zaś wielostopniowego działu spadku niezbędne jest dokonanie działu spadku po wszystkich spadkodawcach.

Apelację od tego postanowienia złożyła wnioskodawczyni M. J.. Zarzuciła Sądowi Rejonowemu naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię – nie wskazując, który przepis prawa materialnego miał zostać naruszony. Podniosła, że referendarz sądowy oddalając po raz pierwszy wniosek powołał się jedynie na brak formalny wniosku – brak oryginału postanowienia spadkowego. Zarzuciła przy tym, że Sąd nie zastosował przepisu art. 626⁴ k.p.c. i nie wezwał jej do usunięcia braków formalnych – a oddalił wniosek wprost – co jest praktyką naganną narażającą wnioskodawcę na dodatkowe koszty. Zarzuciła, że stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w sprawie III CZP 100/71 nie ma zastosowania w tej sprawie z uwagi na odmiennność stanu faktycznego. W konkluzji wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i dokonanie żądanych wpisów.

Sąd Okręgowy zważył,

co następuje :

Apelacja jest bezzasadna. Faktem jest, że oddalając wniosek o wpis referendarz sądowy przywołał jedną tylko podstawę – brak oryginału postanowienia spadkowego po A. L. (1). To, że Sąd meriti oddalając wniosek po rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza przywołał inne podstawy rozstrzygnięcia nie stanowi żadnego błędu, lecz jest wynikiem analizy sprawy przez sędziego. Na marginesie tylko, bo nie dotyczy to apelacji od skarżonego postanowienia lecz skargi na orzeczenie referendarza – Sąd nie mógł zastosować przepisu art. 626⁴ k.p.c. celem wezwania wnioskodawczyni do uzupełnienia braku albowiem przepis ten brzmi następująco :

§ 1. Notariusz oraz komornik składa wniosek o wpis wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 11. Naczelnik urzędu skarbowego składa wniosek o wpis w dziale III i IV księgi wieczystej wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 12. Wniosek, o którym mowa w § 1 i § 11, opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 2. Do wniosku, o którym mowa w § 1 i § 11, dołącza się dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej, jeżeli zostały one sporządzone w postaci elektronicznej.

§ 3. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej niesporządzone w postaci elektronicznej notariusz, komornik oraz naczelnik urzędu skarbowego przesyła sądowi właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej w terminie trzech dni od dnia złożenia wniosku o wpis.

§ 4. W przypadku wniosków składanych przez notariuszy i komorników obowiązek poprawienia lub uzupełnienia wniosku spoczywa odpowiednio na stronie czynności notarialnej lub wierzycielu. O zobowiązaniu wierzyciela do poprawienia lub uzupełnienia wniosku sąd jednocześnie zawiadamia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego komornika, wskazując rodzaj braków formalnych, które uniemożliwiają nadanie wnioskowi prawidłowego biegu.

Jak więc wynika z zacytowanego przepisu – nie miał on zastosowania w sprawie niniejszej.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 listopada 2011 r., w sprawie II CSK 538/10 wskazał, że w postępowaniu o wpis kontroli sądu podlega skuteczność materialnoprawna czynności prawnej, na podstawie której doszło do ustanowienia prawa podlegającego ujawnieniu w księdze wieczystej. W tej sprawie , dokonano umownego działu spadku po A. L. (2) w zakresie składnika wchodzącego w skład wspólności majątkowej małżeńskiej tej spadkodawczyni z A. L. (1). W takiej sytuacji dokonanie jednoczesne, lub uprzednie podziału majątku wspólnego byłych małżonków L. było niezbędne. Stanowisko Sądu najwyższego, akceptowane przez Sąd Okręgowy, a zawarte w uchwale z dnia 2 marca 1972 r. , w sprawie III CZP 100/71, wbrew tezie apelacji ma zastosowanie także w tej sprawie . Nie chodzi bowiem o to, czy do działu spadku dochodzi w drodze umowy, czy na drodze sądowej, czy w chwili działu spadku oboje małżonkowie żyją, czy też dział jest zgodny czy sporny. W wypadku, gdy w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku objętym małżeńską wspólnością ustawową, do dokonania działu spadku niezbędne jest uprzednie albo jednoczesne z działem spadku, połączone w tym samym postępowaniu, przeprowadzenie podziału majątku wspólnego, chyba że zapadł już prawomocny wyrok rozstrzygający o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o żądaniach zwrotu wydatków, nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na majątek odrębny lub odwrotnie, albo że częściowy dział spadku nie dotyczy udziału spadkodawcy w majątku wspólnym. Nie można podzielić także argumentacji apelacji co do nie dokonania działu spadku po R. L.. Umową zawartą pomiędzy uczestnikami zadysponowano majątkiem R. L. bez dokonania działu spadku po nim, co jest niedopuszczalne.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację.